

DRUŽBA

Sedim ob ženski, ki pije, očitno iz globoke strasti, in se ji roke tresejo; njen mož sedi na drugem koncu mize in sije kot mislec, njegove drobne, prašičje oči so pesniške, rdi kot devica, ko se spravijo nadenj in mu nazdravljajo. Pika.

Natakar ima bolno ženo in ne more biti duhovit; ugibljem, če ima res milijone. Nanj me veže nedolžna laž...

Moja prijateljica mi kar naprej zatrjuje, kako je ne dolgočasim. Vem, kaj je, kaj pije, koliko spi in kaj hoče: pesnik naj ji da podpis na popek. Klicaj.

Moški na desni je čeden, njegova žena je bila sobarica pri Mariji Tereziji, on pa je politikus, ki nocoj nima teme; posodil mi bo drobiž, če bom šla na stranišče. 00.

Po mizi hodi novinar, ki ima neozdravljiv prhljaj. Z družbo je nekaj narobe, prekleta svinjarija, in kako se taki stvari streže, ko ima zvezane roke... Njegovih člankov kratkomalo ni najti, Vprašaj.

Pesnika obožujem, njegovo ženo čislam, natakarka spoštujem, prijateljico ljubim, z moškim na desni bo še kaj, njegove žene ne vidim, novinarju se smehljam.

Pesnik vidi skozi meglico otožnosti in kontemplacije klobčič oblečenega mesa, njegova žena uživa. Natakar dela in trpi. Moja prijateljica je tudi otožna. Politikus opravlja svojo dolžnost, novinar se v mislih pripravlja na maturo, jaz hodim po mizi, pijem iz globoke strasti, dolgočasim prijateljsko, nadlegujem moža na desni in zabavam novinarja.

ŠESTA INTERNACIONALA

Dimitrij Rupel

Amadej je odšel po Kongresnem trgu, da je bil grad vedno više nad njim. Trg se je spuščal in nogam je bilo to prijetno. Ujel je nekaj sence na desni strani, med pročelji in vrsto parkiranih avtomobilov. Prečkal je vhod, kjer je bil magazin, nato se je mimo oken, kjer je žarela modrikasta svetloba, napotil na desni pločnik, ki je zavil v Vegovo ulico. Še nekaj trenutkov ga je spremljal laboratorij, o katerem ni nikdar mogel natančno premisliti, čemu rabi, nato so se odprla dvorišča tehniške šole; spet je prečkal cesto in nadaljeval pod drevesi pred glasbeno šolo, ozrl se je k stopniščem, kjer so se zadrževale mlade glasbenice, nato je spet prečkal cesto, tokrat tisto, kjer stoji Narodna in univerzitetna knjižnica in se mudi veliko mladih ljudi. Premislil si je. Namesto da bi bil krenil proti Trgu francoske revolucije, se je spustil navzdol do Novega trga in se ogledal na levo in desno. Grad je bil že zelo visoko nad njim, na levi srednja glasbena

šola, akademija za glasbo, trgovina z avtomobilskimi deli, na desni Slovanska knjižnica in naprej Križanke. Pred njim je zijal Novi trg, širši kot ulica, po kateri je prišel, svetel, odprt, z mejo Ljubljano, vodnjakom, okrog katerega velja krožni promet, z dvema hišama Akademije znanosti. Na dnu so šumela drevesa, veže so bile polne koles. Grad je nekam ponosen, prav posebno napet, priostren. Na oni strani reke sušijo perilo. Ko je nekaj minut občudoval na istem mestu, ga je oblihl znoj. Postal je slabe volje, roke so segle k hlačnicam in poskušale odlepiti, kar se je oprijelo. Neznosno ga je začenjalo srbeti tudi v pasu, kjer so se srajca, majica in gate zavozlale v neprijetno tiščočo vrv. Nato se je premaknil v senco Akademije. Všeč mu je bila bela ura na rumeni steni in pomislil je na deželne glavarje. Nato je vseeno stopil na hrapavi kockasti tlak, kjer se je končevala senca in odšel po robu svetlobe.

Na sredi trga ga je zvilo. Zazdelo se mu je travnik. Zakotaliti, si je mislil, dol po travi dišeči do reke. Padel je v miru in v ravnini. Pobral se je in se ozrl. Mimo je počasi, cukajoče in začudeno odpeljal avtomobil avto šole. Niže spodaj je zakašljaj, zaškrtal, nato je izginil na desni. Medtem je pesek mravlje zažrl kožo v dlaneh. Tam, kjer se je zabodel, so se pokazale rdeče zvezdice. Prav tako je na kolenih nastala razcufana mreža. Stopil je na pločnik, bilo je že skoraj pri krojačnici, nasproti trgovine s pohištvom. Naslonil se je na avtomobil. Trg je postal spet resničen, trd in položen. Po njem se je nabralo trgovin in parkiranih avtomobilov, izveskov, hrupa, dečkov in nakupovanj. Reka se je vstružila in omet na hišah onstran je bil spet nekam nezanesejiv. Drevesa so se namestila nazaj v zazidane otoke, listje se je uleglo v zaprašene predale.

Amadej je stopil v slaščičarno Pri zlati ladjici. Natarico, ki je obstala s pladnjem v hodniku, ki je meril k mizam pred hišo, je vprašal za umivalnik. Oglevala si je zaprašeno obleko in praske. — Ste padli? je rekla, nato se je ozrla v notranjost in pokazala s prosto roko pot ob stekleni vitrini. Amadej je stopil mimo, ona pa je umaknila pladenj — polž roge — in se pritisnila k zidu. Ko je izginil v stranišču, je nadaljevala pot in se razdajala. Umil si je kolena in dlani. Nato se je z zavihanima hlačnicama pojavil pred blagajničarkinim boksom: prosil je za razkužilo in obliž. Ženska je rekla: hansaplast. Medtem ko je iskala, si je ogledal prostor, kjer je bil zdaj prvič. Predvsem je bilo po tleh vse modro in po stenah vse oranžno. Pogledal je skozi okno. Tam na desno greš čez most in na levo, mimo Mačka, ob Ljubljani, ki tako blago zavija z vrbami, do tromostovja, nato na desno, mimo trgovine z železnino, pa spet na desno, mimo magistrata, po ulici, ki tudi blago zavija, čevljarji, razstave, pa naprej do majhne uličice, ki se imenuje Steza na grad. Mize so bile pritrjene v keramično morje z aluminijastimi peščenimi urami. Gimnazijke so obstale s kozarci cocacole. Njihove šolske knjige so popadale na tla, trakci, s katerimi so bile zvezane, so se razvezali. Oranžne svetilke so bile ravno prav sladke za torte v stekleni vitrini. Gimnazijka s steklenimi prsti ga je mrzlično obvladovala od nog do glave. — Ba! je naredil s spodnjo ustnico. Prilepil

si je izročeno na koleno. — Pa drugič pazite, je rekla ženska, — boste kavo? Sedel je, ker je bil utrujen. Blagajničarka je sama stopila k avtomatu in sama odmerila kavno maso, sama potlačila prah v ročko, sama zasuknila ročko v stroju, sama sprožila paro in sama natočila precedek v skodelico.

Prisedla sta. Ona je bila mozoljasta, z nekoliko pritisnjenim obrazom, on z očali. — Ona ima gotovo lasuljo, je rekla ženska, on pa je pobrskal v torbi in potegnil na dan revijo z modro oranžnimi platnicami. — Tukaj notri so tiste slike, če te zanima. — Ooo, je rekla ona in podržala vsako stran po nekaj minut. Amadej je poznal tega z revijo, ki je komaj čakal, da ujame Amadejev pogled in ga lahko pozdravi. Amadej se je izognil. Spustil je hlače in plačal.

Bližal se je večer. Vse, česar si se prijel, je bilo prijazno in toplo. Amadej je krenil po ulicah navzgor proti središču mesta. Morda se ustavi v Stekljeni kletki, morda v Mesingu, morda pojde do Evrope, morda samo zaokroži po Tivoliju. Zakaj toliko hodi zadnje mesece? Zakaj ne more ostati v svoji beli sobi s knjigo na očeh, zakaj se mu začne vse premikati, če pogleda skozi okno? Zakaj začne misliti o Bogdanu, ki je urednik glasila podjetja Tehnika? Zakaj o Maši, ki jo je srečal z novim zaročencem in ji čestital, da se je znebila starega, pa ga je presunljivo pogledala in rekla, da sta se že hotela poročiti, pa je imel avtomobilsko nesrečo in je umrl.

Iskal je M.

V Stekljeni kletki je srečal Adolfa Babiča. Moral je sesti skupaj z njim na visok stol in v nekaj sekundah se je pred njim našel kozarec whiskija. Adolf Babič je bil že precej pijan, govoril je prijateljsko, blizu, bil poln kretenj, mehkih, ovijajočih, dotikal se ga je s kolenom. Začel je govoriti o sociologiji, kako je škoda, da Amadeja ni več zraven, kako bi ga potrebovali in naj, če ga je volja, pride v ponedeljek na inštitut, da bi se nekaj zmenila. Anketa, conski vzorec, to so bile besede, ki so Amadeja spet vznemirile. Počivale so nekaj let, zdaj pa so prilezle iz kozarca z whiskijem. Kozarec je stal na kartonastem krožniku in Amadej je z ostrino dna risal po njem meandričen vzorec. — Konstruirali smo tabelo za naše pobe, je rekel Adolf Babič, — pazi! Vzel je papirnato servieto in narisal.

	radical	liberal	conser- vative	fascist
motherfucker high asskisser high				
motherfucker low asskisser high				
motherfucker high asskisser low				
motherfucker low asskisser low				

— Veš, kdo je zgoraj na desni? TK. Poleg njega VR. Nixon je konservativen MF — nizek, pač pa AK visok, J. V. je v isti vrsti fašist. Vsak je dobil svoje. Najbolje jo je odnesel E. K. No, potem se je izkazalo, da je imel svoje ljudi v glasovalnem stroju.

— Morda se oglasim. Amadej je splezal s stolčka. — Kam greš? — Morda kam grem, morda pa tudi ne, morda kar tako postopim okoli.

— Ko je bila noč, je Amadej stopil k telefonu. Poklical je petštevilično število. V stavbi pošte je bil skoraj sam. Signal je bilo slišati do nasprotne stene, tam, kjer je bil oglas za neko opero. — Da . . . Lahko prideš sem, nikogar ni doma. Amadej je stopil iz poštna stavbe in krenil proti Zvezdi. Mimogrede je kupil prvo izdajo jutranjega časopisa.

Bil je v hiši z dvigalom. Mikalo ga je, da bi pritisnil oba gumba, vendar se je premislil: lahko bi kdo prišel in bi ga ujel, kako neekonomično ravna s hišno lastnino.

M. ga je zvlekla noter, nato je tekla v dnevno sobo gledat program. — Vzemi si radensko, to je vse, kar imam, kozarec je v polici desno zgoraj. Počasi je šel v kuhinjo in poiskal. Nato se je vrnil z dvema kozarcema. Enega je postavil pred M., ki je sedela na blazini tik pred ekranom. — Ne bom . . . Ravno prejle sem. — Iskal sem te ves dan. Kot nor. — Ni me bilo doma, seveda. — Mislil sem, da si rekla . . . — Mogoče sem pozabila . . . imela sem ogromno stvari . . . Kaj je novega? Mi daš pepelnik? Odgovoril je o novem, da je bil skupaj z Babičem in ga je povabil v team, da bojo najbrž anketirali, da bo imel goro dela, da je padel na Novem trgu in si strgal hlače, da je mislil, da se mu meša, da se nenadoma zapiči v čelo šivanka, da začne govoriti sam s seboj, da sliši, kako mu odgovarja moški zbor nekje v glavi, da mu odgovarja, preden je zastavil vprašanje, da mu hoče raznesti lobanjo, da se mu to dogaja posebno takrat, kadar bere in spregovorijo celo črke, da mora nehati in takoj oditi na zrak, če ne, ga začne boleti glava in v njej besno roji slovar migetajočih fraz in stavkov.

— Oprosti, nisem te poslušala, je rekla M., — gledala sem televizijo. Soba je prasketajoče tonila v mrak in se dvigala iz njega; kot nervozno utripanje žarometov v iskanju ledenih gora, kot bliskanje na poletnem nebu.

— Pravim, da me hočejo za nekč raziskavo, pa ne vem, če bi šel.

— Kar pojdi, mislim, da to potrebuješ . . . saj si kar živčen, kar presedaš se, ko nimaš dela. — A nima srčkano frizuro, je pokazala na pevca, ki je zaobjel ekran. — Saj to je . . . — Kaj nič ne vidiš? — Ah, najbolje bo, da grem. — Počakaj. Prijela ga je za nogo. — Včeraj sem te srečal. To se pravi, mislil sem, da si bila ti, pa najbrž nisi bila . . . Bal sem se, da bi se zmotil, potem bi bil škandal . . . Si predstavljaš, da bi se ti približal od zadaj, ti zakril oči . . . in potem ne bi bila ti. — Klofnila bi te, sto po sto! Sploh pa nisem bila jaz . . . najbrž nisem bila. — Imela si drugačno obleko in tudi lase . . . kodraste in dolg bel plašč . . . Nisem te spoznal . . . ugibal sem, potem sem se odločil, da ne, kar skozme si gledala, kakor da sem šipa v lokalu. Stala si kot manekenka, blazna si bila . . . če si bila . . . to

nikdar ne bom vedel. — Smešno, je rekla, — tega jaz ne bom nikdar vedela.

Babič je vlekel Amadeja na kmetijski kombinat v bližini mesta. Vstopila sta skoz blatni privoz. Skoz okna so ju opazovale v belo oblečene delavke, nekatere od njih prav mikavne, čeprav je bila večina debelih, politih z džemom ali črevesjem živali, ki so jih predelovale v konzervno maso. Ena je celo odprla okno in glasno rekla, da je obisk dobrodošel in bojo imele vsaj kaj zabave. V kuhinji se je oglasil zborovski smeh in Amadeja je stisnilo, ko je pomislil, kako v tistem soparičastem prostoru varijo mezge in omake, kako se skoz vlažne prste cedijo mrtvi živalski sokovi, kako se razkrajajo meso in kako se organi sprijemajo v rvjasto želatinasto gmoto, ki z nekaterimi dodatki sestavlja jedilnik za tisoče ljudi.

Greva semkaj, je rekel Babič in ga potegnil mimo traktorja, ki je priropotal s prikolico zaklanih živali. V pisarni sta presenetila enega vodilnih uslužbencev, kako je objemal tajnico. V hipu se je njegova roka preselila s tajničinih prsi v Amadejevo dlan. — Kako ste, dobrodošli, torej potrebujemo vas, da nam pomagata pri prodaji, to je bistven namen, kako to opravite, nam je vseeno, lahko seštevate ali odštevate, lahko uporabljate elektronske računalnike ali svinčnik, lahko delate ankete med ljudmi, lahko delate case study, vse, kar vam srce poželi. — Potrebne so glavne hipoteze, nato faktorska analiza, indeksi, multivarijantna analiza, tabularna križanja ... je rekel Babič ... to ne bo poceni, to menda veste ... tabele s štiristo neodvisnimi in dva tisoč odvisnimi variablami niso poceni. Veste koliko podatkov bo? Kar pomnožite. Kibernetika zahteva svoje. Moderna Evropa! Svet, vesolje, kozmos! Če hočete izvažati pridelke, boste plačali lepe milijone. Vodilni uslužbenec se je pomaknil bliže k tajnici. Amadeju se je zdelo, da ji je s perfidno kretnjo skoz bluzo odpel modrček, kajti prsi so nekam poskočile in se umirile nekoliko nižje, kot so bile prej. Nato se je tajnica samo bežno premaknila v smer proti Amadeju, samo za trenutek sta se ujela z očmi in v njih je Amadej spoznal M.

Nato se je slika zbistрила. Tajnica je spet sedela s hrbtom proti govoreči skupini. — Denar ni vprašanje, je rekel vodilni, — prosim, na razpolago vam je tovarniški mercedes, lahko se odpeljete z žičnico na bližnji hrib, lahko posedete v hladno travo v borovo senco, lahko se odpeljete kam na morje, lahko se kopate, ko zapeče vročina, lahko delate, ko nastopi hlad, Excelsior, Argentina, vsi hoteli so vam na voljo, vse plesalke trebušnih plesov, vse snažilke, vse dame, vse delavke, če hočete ...

Amadej se je ozrl na dvorišče, kjer so se nabrale bele ženske z žemljami. Pogledovale so k upravnemu poslopju. Amadej se je skril za zaveso. Imel je občutek, da bi ga žalile, morda bi mu vrgle v glavo kakšno črveno konzervo ... — Vse delavke? — Hvala lepa, je rekel Babič. — Mene zanima samo denar. Vodilni je sedel za pisalno mizo, tako da je bil s hrbtom obrnjen proti tajnici. Zdaj se je tajnica obrnila in pokazala zanimanje za Amadeja. Njen izraz okrog ust se je nabral v nasmeh. Dobil je drobne gube. Skoraj sprožila je roko proti njemu. Zapustila je stroj in šla proti Amadeju.

Nato se je zbala in se potopila v predal z bloki in indigo papirjem. Vodilni uslužbenec je odprl miznico. Nato je segel z roko vanjo. Ravno toliko jo je odprl, da je mogel skoz režo. Gledal je Babiča in Amadeja, roka pa se je počasi izvijala. Amadej je pomislil: revolver. Tedaj je zatulila sirena. Delavke so kot preplašena jata zbežale v kuhinjo. Traktor je odpeljal s krvavo prikolic.

Popoldne je minilo v travah. Amadej se je naslonil na zavoj, ki ga je sestavljal odvečni pulover in sanjaril. Variable so ga obsedale kot sitne žuželke: — Čim večji dohodki, tem večja potrošnja mesa. Čim nižji dohodki, tem manjša potrošnja mesa. Čim višja stopnja izobrazbe, večja potrošnja pripravljenih, konzerviranih jedil. Torej vsa reklama na intelektualce. Govno, je rekel, — govno, ta tvoja sociologija, doslej sem bil svoboden človek, briga me potrošnja konzerv. Upam, da se bo kdo zastupil z njimi.

Zapihal je zoprn veter. Odnesele je nekaj lističev papirja, ki jih je bil Amadej postavil ob zgljavju.

— Hej, pazi, je jezo rekel, nato se je pognal za lističi. Babič je ležal in žulil bilko. — Kakšno trpeče bitje si! je rekel noro obletavajočemu Amadeju. Sploh pa dežuje. Stekla sta po polju. Počasi, vedno bolj mokra sta se bližala samotni hiši ob gozdu. Bila je nekoliko plesniva lesena bajta z dvema deloma. Vstopila sta na strani, ki jima je bila najbližja. Znašla sta se v zatohlem prostoru, z vonjem po lesu, ki je imel po tleh seno. Zavalila sta se. — Kako sem tekel! je rekel Babič in si brisal čelo. Amadej je od opojnega zraka skoraj zaspal.

Ko se je zbudil, je še vedno močno deževalo, zrak zunaj je bil poln vitaminov in železa. Odprla in zaprla sta vrata. Nato sta zaslišala pogovor na oni strani.

— Ti moj mali pičak, je rekel glas vodilnega uslužbenca iz kmetijskega kombinata. — To mi ne boš rekel, je rekla tajnica.

— Ti mali, srčkani, čopasti pičak. — Ne, tega ne maram, je rekel glas M. Amadej je napel ušesa. — Kaj pa oni, je rekel vodilni, — oni tvoj blesavi tip z dolgimi lasmi? On ti lahko reče take stvari. — On je on. — Blesav tip. — Ni, to že ni ... Rada sem ga imela ... najbolj od vseh ... še zdaj ga maram ... — Tatata, je rekel vodilni, — to mi že ne boš pravila, mozoljast smrkavec ... Pa kako si ga skrivala, nihče ni smel vedeti, da imaš z njim ... — Nisem hotela ... bil je tako mlad ... iz šole bi ga vrgli ... že tako je imel težave s sodiščem ... — Spominjam se, bil sem nekoč pri tebi, sedel je v kotu čisto majhen, čisto kot kužek, revšasto, prijatelj najmlajšega brata ... Sploh se nisi ozrla nanj, sramovala si se ga ... potem pa »mali moj pičak«. To ti je smel reči samo takrat, kadar sta bila sama, ali ne? — Bila sva nekoč v neki kolibi, kakršna je tale ... čisto sama ... deževalo je ... pustila sva vrata odprta in pred nama se je ulil zelen travnik, potem sva se slekla do nagega in skakala po travi. Sredi travnika me je vzel ... bilo je iz čiste ljubezni ... Potem sva se vrnila in kadila cigarete, oblekla sva se v suha oblačila in molčala. Skoraj sva zaspala. Ko sva se nenadoma zdrznila. V sosednem prostoru je nekdo

govoril... nekdo je odprl vrata in rekel: — Brez denarja sem, ne vem, kako bom prišel domov... Potem mu je drugi glas odgovoril: — Ni težave za puščavnike. To je bilo vse. Potem sva se celo noč tresla, da naju ne odkrijejo. Molčala sva in le kdaj pa kdaj sva se poljubila...

Babič se je zarežal. — Bila je moja najlepša noč, je rekla M. — bila je noč v grozi in ljubezni. Če sva se združila, sva to storila čisto narahlo. — Sleci to, je rekel vodilni. — In veš, kaj je bilo že čisto zjutraj? Zbudila sem se in slišala, kako sta se onadva moška pogovarjala: — Nekoč sem bil v takšnih bajti, je rekel tisti, ki se je pritoževal zaradi denarja, — некоč pred mnogimi leti. Bil sem prekleto mrtev... legel sem nekam v kot in se še zadelal s senom, tako da me kdo, ki ne bi vsega preiskal, sploh ne bi videl. Pa sta prišla sredi noči dva človeka, on je bil precej v letih, ona pa je morala biti kakšna njegova služkinja ali tajnica, kajti zelo spoštljivo se je vedla do njega, in legla na seno nekaj metrov od mene. — Gospod, je rekla ona, — še sanjalo se mi ni, da bom kdaj takole z vami. — Neka moja ženska, je rekel on, — je bila некоč v takšnih situaciji; ni smela odhajati zdoma, ker bi mož takoj posumil, kmečki človek... saj več... imela je rada nekega fanta, ki so ga razglasili za mrtvega, pa se je nenadoma vrnil... zaročena je bila z njim, potem pa se je poročila z bogatašem, ki ga ni marala. S fantom se je sestajala v takšnih kolibi, kakor sva zdajle midva. Pripovedovala mi je, kako ji je bilo hudo, da ni mogla biti večkrat z njim, le kadar je stari najtrdneje spal, je mogla priti, on pa je čakal vse večere... Koliba je bila komaj nekaj korakov od hiše... Legla sta v seno... Skoraj zakopala sta se vanj. Potem namah koraki... prišel je stari... sploh pa ni iskal nje, ampak tranzistor, ki ga je menda pozabil v kolibi... Žene sploh ni pogrešil, ker sta spala v ločenih posteljah in je ona naravnavala blazine, da se ni nič poznalo. Godrnjal je in se skoraj spotaknil obnju, onadva pa kot na trnju. Potem ni ničesar našel in se je spravil domov. — Preveč govoriš, je rekel vodilni, — preveč zgodbic, zdaj prihajam...

— Bila je moja najlepša noč, je rekla M. — In jaz? je vprašal vodilni, — jaz sem zanič, kaj? — Nisi zanič, sicer ne bi šla s teboj. — Pa oni mulec, je bil boljši, kaj? — Bil je zaljubljen vame... zelo me je ljubil... — Kaj pa tehnično? Mislim... — Vem, kaj misliš, je rekla M., nato pa ni ničesar več rekla, ampak je samo stokala. — Teh-nič-no, je rekel vodilni.

— Morala bi iti še v kakšne bolj zaostale kraje. Ta vzorec utegne biti nereprezentativen. — Ja, je rekel Amadej. Hodila sta po polju. Cerkev se je bližala. Poleg cerkve ovčica in otroci. — Jaá, je rekel Amadej in bil naveličan življenja s sociologijo. — To je praktično, je menil Babič, — znanost te nikoli ne prevara, znanost je konstantna. Ima vsaj eno neodvisno spremenljivko. In vedno lahko koreliraš. Stvari izhajajo ena iz druge, kakor brezkončna veriga. Podatki ti dajo pogled v novo življenje, to je življenje podatkov, razkrijejo se ti novi svetovi... Ovčica je bila kot majhen psiček, slepa in okorna. Otroci so jo vlekli za rep in ušesa. — Pa življenje? je rekel Amadej. Pobožal je ovco in nenadoma je začutil v kotičkih oči solzo ali dve. Ozrl se je v stolp. Bil je nekam starokrščanski, zvest stolp.

Potovala sta z avionom. Amadej je slišal, da je stewardesa predstavila kapitana. Rekla je: — Kapitan King . . . Ko je prišla mimo njunih sedežev z bonboni, jo je prijel za rokav in vprašal — — Oprostite, kako ste rekli, da se piše kapitan letala? — King, je rekel M.-in glas. — Kako, ali se res tako piše? Mislil sem, da je mogoče Kralj, ker poznam nekega pilota, ki se piše Kralj in mu pravimo King, saj veste, King pomeni v angleščini kralj, tako kakor King Lear . . . — Ali se delate norca, je rekel M.-in glas. — Ne, resnično . . . — Dajte, dajte, je rekla v smehu, — nimam časa. Potem se je še vso pot do dna aviona smejala. Poznal ga je, kako ga je poznal, ta smeh. Avion se je odlepil in Babič je hrustal z bonbonom.

V Sarajevu so dolgo čakali na soncu. Najprej je morala mimo neka črnska delegacija, ki si je ogledovala tovarno orožja. Potem je prišel avtobus in odpeljali so se do središča mesta. — Pot v notranjost se začne jutri, je rekel Babič. Šli bomo čez prelaz, ki je zapreka do morja. Tam pozimi nihče ne pride čez. Ko sta odložila stvari v hotelu, sta se pognala v starinski konec mesta. Staknila sta čevapdžinico, ki je imela prostore tudi v prvem nadstropju. Tam se je Babič zleknil na divan in meditiral. Amadej se je zazrl skoz okno. Glavo bi dal, če tisto ni M.! Sloka postava z zagnjenim obličjem. Kakšna podobnost! Kako hodi, isto, isto . . . Postregli so ju s čevapčiči, turško kavo in rahatlokumom. Tudi Amadej je legel. Na stropu je počasi krožil velik pajek ventilator.

— Veš, videl sem M. O tem ti nisem nikdar pravil, toda videvam jo kar pogosto. V najrazličnejših družbah, celo zelo neprijetnih zame, zelo mučnih . . . z drugimi moškimi . . . Mislim, da jo izgubljam, kar črno se mi naredi. Kot da požira celice za ljubezen. Ljubil sem jo . . . kako sem jo ljubil, to žensko . . . danes sem utrujen človek.

— Veš kaj, je rekel Babič, — tukaj poznam neko gostilno, po imenu Daire, kamor pojdeva zvečer. Postrežejo ti z neslutenimi sladkostmi. Baklava, tufahije . . . fant, kakšne slaščice . . .

— Zasleduje me . . . veš, Babič, dragi Adolf Babič, zapustil bom sociologijo. Ničesar več si ne želim dokazati, vse vem. Odpotoval bom čimprej. Amadej je vstal z udobnega ležišča in zbolela ga je glava. Ko se je približal vratom, poslikanim v modrih in rdečih barvah, se mu je v čelo zapičila osa. Zavrtala je po njem. — Ne morem videti, je skoraj zajokal, — ne morem videti. Babič je stopil zraven. Skoz polž stopnic je zagledal prizor. Pod stopnicami je na neki neznani ženski ležal debel Turek z rdečim fesom. — Boli me, je rekla ženska. — To je ona, je zastokal Amadej, — to je ona, to je tista glasba, ki me spremlja kot pripev, vedno isto . . . Ona je, čisto jasno vidim, da je. Odkrila se je in pokazala sinje oči. Turek je ležal na njenem trebuhu z vso težo. — To je tajnica, je rekel Babič, — vsaj podobna je tisti tajnici v kmetijskem kombinatu. Hudičevo podobna. Amadej je sedel.

— Moram biti nor, je rekel Amadej, — prosim te, pazi name. — O. K. je rekel Babič, — jutri greva na teren.

Ponoči je Amadej vstal na povelje razigrane glasbe. Stopil je na balkon. V usta mu je pihnilo pobočje luči. Bile so pred njim kot kos kruha. Od vznožja hotela je šumela glasba. Bila je posebna glasba, ki ni poznala velikih prepadov in vrhuncev, temveč se je gibala v določenem pravokotniku, vendar tako, da je nenehno spreminjala razmerja med zvoki. Na prvi posluh je bila slišati enolična, vendar je skrivala polno vznemirljivih mest. Amadej se je nagnil čez balkon. Posamezni ljudje so odhajali proti lučem. Vozilo je polno taksijev z rumenimi omaricami na strehi. Oblekel se je in stopil dol. Zagledal jo je v vhodu. Morala ga je tudi ona opaziti. Pognal se je za njo. Tekla je naglo, izginjala mu je v vrsti parkiranih avtomobilov. — M.! je vpil, M.! Krilo se je dvigovalo in lasje so plapolali. Nenadoma je opazil, da prečka popolnoma zapuščen trg, ulica je bila nerabljena, kot del spomenika. Še više je skakala ženska. Poganjala se je in obleka ji je morala pri tem pomagati, saj je bila videti kot ptica. Pojemal je. Pritekel je do muslimanskega pokopališča. Bili so pokončni beli spomeniki s turbani. Nato je opazil ptico, kako sedi na najlepšem in največjem spomeniku. Bil je nekoliko kobuljast pri vrhu, sicer pa raven in okrogel, trden, štrleč navpik. — Joj, kaj je! je rekla M. — Vedel sem... Zasopihano se je prestavil bliže. — Vedel sem, da si letela za menoj ves čas. — I-mam po-sla! je rekla in dvignila vseh deset prstov. — Kaj ne ra-zu-meš, da imam po-sla! Roke je postavila v bran. — Dobro se počutiš med samimi moškimi! — Da! je odrezala. — Vsaj kdo mi je v oporo, da ne izhlapim. Ali si ti kakšen moški? Saj kar tavaš, padeš v eno luknjo in v drugo luknjo. — Ti se pa nasajaš! — Če misliš, da te bom poslušala... — Torej grem? — Pojdi! Nekatere zaslužijo pol milijona na noč... nekatere samo za prijaznost, samo za poljub za lahko noč, za kretnjo, za sprehod po korzu pod roko... figo se bom matrala noči in noči v morečih sanjah, pri 40 stopinjah pri stroju ali pri mizi ali pri knjigi...

Pridrvel je taksi in bliskovito požrl ptico. — Harem, je rekla, — harem!

Amadej je sestopal po Kongresnem trgu. Ugajal mu je grajski hrib. Bilo je jutro, preden je zasijalo z živahnostjo in svetlobo. Samo uho je bilo polno ptičev. Šel je po Kongresnem trgu mimo mrtvega laboratorija, zavil na desno mimo dvorišč tehniške šole in glasbenih šol, nato se je znašel na Novem trgu. Trg je bil popolnoma prazen, opran. Sedel je na pločnik. Opazoval je reko. To je bila reka, kjer je nekoč hotel stopiti v Brazilijo.

Slišal je pogovor skoz okno: — Zaradi njega bom izgubila njo. Pre-rivanje stolov, šumi v kopalnici, grgranje, umivanje zob, radio. Radio se je najprej raznesel po vsem trgu, oblekel je pročelja... nato ga je roka utišala. — Zaradi Bojana bom izgubila Tanjo, je rekel ženski glas iz zgornje polovice lestvice visokih tonov. — Pretepa jo, da je vsa črna, same podplutbe... In podočnjake ima...

Zakoračil je proti Čevljarskemu mostu. Pekarna na Bregu je izdajala štruca in hlebce. Znotraj je zvonil telefon in nihče ni pobral slušalke. Amadej je postajal utrujen. Šel je čez most in proti šentjakovski cerkvi, v nasprotno smer, iz katere je prišel. Njegova hoja je bila brez cilja. Po-

gledal je na uro. Hitreje se je zagnal proti Prulam. Komaj je čakal, da doseže šentjakobski most.

Naslojena na ograjo ga je čakala sestra M., prestrašena v zeleni pleteni obleki. Pomahal ji je, še preden je bil čez cesto. Proti Rudniku so vozili avtobusi polni delavcev in uslužbencev. Takoj za njimi se je usula četa vojakov, da je dekle spet izginila z oči. Amadej jo je poskušal ugledati v presledkih med vojaki, ki so migotali kakor svetlobni tok iz filmskega projektorja. Končno je bil pri njej. — M. je zelo hudo bolna, je rekla, — najbolje bo, če greš takoj k njej, sicer lahko zamudiš priložnost, da jo sploh še kdaj vidiš.

Poljubil je sestro M., prestrašeno v zeleni obleki in ji rekel, da se bo že še oglasil, nato je pohitel mimo Zoisove piramide proti filozofski fakulteti. Potem greš še dalje, po Aškerčevi, srečuješ šolarje in učitelje, nato zaviješ pri tekstilni fakulteti in kreneš skoz rimski zid. Potem je še dolga ulica proti jugu. Če pazljivo prisluhneš in ni posebnega ropota prav ob tebi, boš slišal grmenje vozil, ki vozijo proti morju. To je prav tako cesta, ki te pripelje na jug. Amadej je čutil, da se bo moral preseliti. Dobiti bo moral krila in letati tako, kot je letala M. Letalske faze nihče ne sme izpustiti. Potem bo morebiti celó umiral in ljudje bojo hiteli k njemu, spokorjen bo in privlačen za usmiljene. V celih trumah bojo hodili k njemu, zgrinjali se bojo iz vseh koncev, sošolci iz gimnazije, direktor urada, kjer je zaposlen, celo Babič utegne priti... Prihajajo z rožami, močno dišečimi v njegovo sobo, kjer leži komaj brleč, klanjajo se mu in rekajo, kako nepomembni so njegovi grehi, kako je škoda, da ne bo mogel izvršiti velikih dejanj čisto do konca...

Stal je ob M.-ini mrliški postelji. Obraz ji je bil dober, čist. Besede tihe: — Prosim, Amadej, daj mi kozarec vode. — Saj vem, ko bom umrla, boš javno razglasil, da si samotno drevo, ki so mu porezali veje. Sedel boš v Bachusu in pravil, kdor te bo že hotel poslušati, da si nesrečen. Potem se bo našla kakšna frklja v zeleni obleki in te bo poskušala razumeti.

Šel je spet po Mirju, nato je nadaljeval skoz Trnovo. Ob stebru na mostu pred cerkvijo je zagleda sestro M., prestrašeno v zeleni obleki, kako se je poljubljala z možem v čeladi. Ves je bil v usnju in kretnje so mu bile okorne. Včasih mu je roka zdrselā po njenem telesu.

— Potrebna... je... šesta... internacionala, je rekel Amadej, — da... se... stvari... končno... spet... uredijo...